

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt.)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy óra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékire.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Unnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Egyetem-utca 7., (Lyceum-ngomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyszög centiméterenként 8 fillér.

Párosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilvántartás megállapodás szerint.

Vasárnap, augusztus 14.

UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

A kolozsvári Nemzeti Színház jövődjője.

— Nyilatkozatok az új igazgatóról és a színház vezetéséről. —

Bevalljuk, hogy még ebben a sáv, szomorú időkben is, az élel ezernyi apró bajai között, mód felett érdekel bennünket a kolozsvári Nemzeti Színház jövődjője. Mi a színházról általában még ma is elsőrendű kulturális életnek tartjuk és intézmény iránti rajongó szeretetből annak szeretnők látni a jövőben is. Nagyon természetesen, hogy e vágyakozásunk és óhajításunk még fokozottabb mértékben jut erőre lelünkben, mikor a kolozsvári Nemzeti Színházról van szó, mert ehhez a színházhoz fűződnek a magyar színészet évszázados történetének legszebb fejezetei és mert ez a színház itt Erdélyben valóságos nemzeti missziót teljesített.

Ma a kolozsvári Nemzeti Színház valóságos állapotban van. Megyeri Dezsőnek 1905. évi április hó 1-én lejárt a szerződése és ma hét hónappal e terminus előtt nincs vezetője a színháznak.

A kolozsvári színészet minden igaz barátját aggodalommal tölti el ez a bizonytalanság, a mely úgy lehet hosszú időre megbéníthatja a színháznak hasznos működését.

Az volt tehát a véleményünk, hogy nem lehet érdektelen meg tudni: milyen ma a közhangulat a kolozsvári színház jövődjőjét illetőleg.

A holt szezon dacára — mely tudvalevőleg sokakat tekintélyes közéleti férfiak közül távol tart Kolozsvártól — sikerült több olyan a közéletben szereplő előkelő egyén nyilatkozatát megkapnunk e kérdésben, a kiknek véleménye — bár egyszerű egyéni vélemény is — közérdeklődésre tarthat számot. Így, hogy sokan hiányoznak a sorból, de azért az alább közölt nyilatkozatokból is megformálhatunk bizonyos irányelveket, melyeket még az illetékes döntő köröknek is tekintetbe kell venni.

Két körbe intettünk a megkeresettekhez.

Az első körbe: Kik óhajtanak a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatójává?

A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére?

Az első körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére? A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére? A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére?

Nagy elégtételünkre szolgál, hogy a nyilatkozatok nagy többsége szinte töltőleg fejezi ki azt az óhaját, hogy a kolozsvári Nemzeti Színház élére Ditrői Mór, a Vigszínház jelenlegi igazgatóját óhajtsák. S ez minden elfogulatlan ember előtt természetesen is látszik. Mi itt e helyütt örömmel és szívesen konstatáljuk, hogy beszerzett információink szerint Ditrői Mór nemcsak hogy nem idegenkedik a hazatérés gondolatától, hanem erre vonatkozó részletes művészi tervei kellő helyen is ismeretesekek már.

Nincs kizárva tehát annak lehetősége, sőt ha kissé optimisták lennénk, bizonyíthatunk — hogy a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója Ditrői Mór lesz.

A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére? A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére? A második körbe: Kiváncsiak tartja-e, hogy Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésére?

A városi törvényhatóságnak okvetlenül képviselőket kell kapni a színházi bizottságban.

Mindezek előrebocsátása után adjuk az alábbi nyilatkozatokat, melyek között nem csupán a színházról távolálló, tehát a közönség köréből elhangzott nyilatkozatok, hanem két színházi szakember: Ditrői Mór és Megyeri Dezső véleménye is megtalálható. A nyilatkozatok a következők:

Gróf Beldi Akos

Kolozsvármegye és Kolozsvár sz. kir. város főispánja.

Munkatársunk felkeresve Beldi Akos gróf főispánt, kérdést intézett hozzá az iránt, hogy kit látna legszívesebben a kolozsvári Nemzeti Színház új igazgatójává, mire a főispán kijelentette, hogy erre a kérdésre nem óhajtott feleletet adni.

Erre munkatársunk megkérdezte, hogy: helyesnek tartja-e a főispán azt a ma érvényben levő rendszert, mely szerint a városnak a színház vezetését illetően semmi befolyása nincs?

A főispán kijelentette, hogy ez a rendszer tényleg helytelen, sőt a jövőre tarthatatlan is.

Munkatársunk azon kérdésére, hogy milyen formában látja kivihetőnek a város befolyását a színház vezetését illetően? — a következőket mondta Beldi gróf főispán:

— A város befolyását igen könnyen érvényesítheti a színház vezetésére egy színházi bizottsággal, a melyen ma is szervezve van. Természetesen az eddigi hatáskörrel teljesen tehetetlen a bizottság. Ha formáját és szervezését meg is tartaná a mai színházi választmány, mindenestre gondoskodni kell a hatáskör kiterjesztéséről és kibővítéséről.

— Talán úgy gondolja Meltóságod, mint a legtöbb vidéki városban van — kérdi tudósítónk.

— Igen — felelé a főispán. Fődolog mindenesetre az, hogy a város bő és széleskörű befolyást nyerjen a színház vezetésére.

— Gondolja Meltóságod, hogy ez a közel jövőben keresztül vihető is lesz?

— Remélem, hogy legközelebb már meg is valósul — felelé a főispán, mivel már is munkában van a színházi választmány új szervezésére vonatkozó tervezet, mely széles körű hatáskörrel ruházta fel a választmányt a színház vezetésére ügyében.

Dózsa Endre

Kolozsvármegye alispánja

Dózsa Endre alispánt is felkereste munkatársunk. Az alispán arra a kérdésre, hogy kit óhajt a színház igazgatójává — nem kívánt nyilatkozni.

Tudósítónk aztán megkérdezte az alispánt, vajon szükségesnek látja-e, hogy jövőre a város valamelyes befolyást nyerjen a színház vezetésére? — mire az alispán a következőket válaszolta:

Azt, hogy a város befolyást nyerjen a színház vezetésére, nem látom szükségesnek. A városnak szerintem semmi köze sincs a színházhoz. A Nemzeti Színház nem Kolozsvár városa, hanem igenis Kolozsvármegye, illetve egész Erdély közönsége létesítette, hogy kulturális missziót teljesítsen, hogy védőbástyája legyen a nemzetiségektől körülvett erdélyi magyarság számára. Mi köze

lehetne tehát Kolozsvár városának a színházhoz?

Ha már most egy olyan bizottság alakítására gondolunk, melynek hivatása a színház igazgatójának ellenőrzése lenne s mely befolyással bírna a színház vezetésére, úgy azt a befolyást nem Kolozsvár városa, hanem sokkal inkább hazarésznők, egész Erdély intelligens és hozzáértő elemeiből kellene összeállítani.

Dr. Deák Albert

ügyvéd, Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottsági tagja.

A feltelet kérdésekre elsőjére véleményem mondani egy kicsit kényes dolog. Mert eltekintve attól, hogy az ember könnyen kitéheti magát annak a gyanúnak, hogy bizonyos személyiségek iránt — elfogult, — mindenek előtt némi autentikus tudással kellene bírnunk arról, hogy kik azok, a kik a kolozsvári színház elhelyezésére komoly szándékkal, igazi ambícióval pályáznak s minő feltételek és tervezetek mellett?

Ezt pedig, amellet a suttogóbeszéd politikai mellett, mely szerint a kolozsvári színház ügyeit, — kétszeres lakat alá tett ajtókat megett, — intézik, csak akkor tudja meg az, akit a dolog legelsősorban és főként érdekel (a kolozsvári publikum) — a mikor már — fajt a complai-val áll szemben.

Nekem az is megnehezíti a nyilatkozást ezáltal, mert a dolog egy előbbi emblematikus stadiumában már — negative; s kissé később, midőn egyedül komoly kombinációk a Bülbönyi kombináció állott előtérben — pozitíve is nyilatkoztam, ez utóbbi mellett.

Azóta még két igen komoly kombináció merült fel. Az egyik Ditrői, a másik Molnár. Az utóbbiról annyit tudok, tartalmas művészi tehetség és hogy igen solid művészi ambícióval bír, s vállalkozását, hír szerint, olyan helyi tényezők támogatják, a kik társadalmi tekintetben igen számottevő súlyt helyeznek a mérlegbe.

Ditrői-ről nem kell egyebet mondanom, mint azokra a bravúros művészi sikerekre hivatkozom, a mit a Vigszínházban elért.

Summa summarum, a dolog személyi dőre is csak annyit mondhatok, hogy engem ebben is a tárgyi momentumok érdekelnének. Attól függ minden: melyikük minő proposíciókat terjesztett elő, vagy fog előterjeszteni művészi terveire nézve.

En a színházról annak adnám, a ki hármajuk közül a legtöbb és legbiztosabb garanciáját nyújtana annak (nem csak személyileg, de tárgyalag is) hogy a kolozsvári Nemzeti Színház nem csak jól jövedelmező üzleti vállalatnak nézi, hanem egy nemzeti hivatást betöltő magas színvonalú műintézetnek akarja az igazi jövőjére helyezni s ebben, a tekintetben magas színvonalú felkészülést áldozatkészséggel és tudással párosít.

A mi a második kérdést illeti: azt tartom az elsőnek.

A legnevezetesebb valami, ha azt, a kiért valami intézmény létezik, ha azt, a ki ezt az intézményt filléreivel fenntartani hivatott: kizárjuk amaz intézmény vezetésének, szellemi irányításának lehetőségétől. — Ez muszáj felfogás.

Ez történik ma. A kolozsvári közönség erőlyen mulik, ha ez fog történni a jövőben is. De hát, ha ezt történni enged: akkor olyan színházat kap — a minőt érdemlek.

(Közbevetőleg: nem e, nemcsak Európa, de Ázsiára szóló komikum, hogy egy város, mely százazerekre menő értéket áldoz e célra: saját színház építéséhez kérdéséhez érdemileg egy kukkot sem szóltat?... Mert tán nem veszik érdemi hozzájárulást számba azt, hogy Szvácina ur, meg Eszterházy ur, meg Beldi Akos gróf ur — tudomásul veszik a megtörtént felsőbb döntéseket? De hát ezt is megérdemeltük.)

Hogy a város beleszólása minő szervezeti és modalitások mellett történjék: a felől könyveket lehetne tele írni.

A lényeg azonban az, hogy épp ellenkezőleg, mint az első kérdésnél) nem a szervezet, — hanem az emberek határoznak, a kikre ez a szerep bízatik.

Szervezet: ma is van.

Eredmény: nincs.

Ditrői Mór

a Vigszínház igazgatója.

Az első kérdésre természetesen én mint érdekelt fél nem adhatok feleletet.

A második kérdésre pedig az a nézetem: egyetlenegy öntudatos, művészi igazgatónak sem lehet kifogása az ellen, ha egy színházi választmány általános-ságban ellenőrzi a színház művészi munkáját. Nagyon természetes azonban, hogy a színház apróbb belső művészi dolgai abszolút nem képezhetik ellenőrzés tárgyát, amint hogy megvagyok arról győződve, hogy ezt a színházi választmány nem is vándikálná magának.

Eszterházy László dr.

Kolozsvár sz. kir. város főjegyzője.

Az igazgató személyére vonatkozólag nem nyilatkozhatom, mert mint színházi referens annak idején, ha a belügyminiszter a pályázók neveit tudatja velünk, úgy is módomban lesz elmondani véleményemet. Ma még azt sem tudjuk kik pályáznak, ennél fogva nevet nem is mondhatok.

Arra nézve pedig, hogy vajjon a városi törvényhatóságnak bizottságok-e valamelyes befolyás a színház ügyeire, határozottan nemmel válaszolhatok. A már meglevő színházi választmánynak hatáskörét megállapítja a jóváhagyás végett a miniszterhez felterjesztett szabályzat. Ha az megnyeri a jóváhagyást, akkor a színház művészi vezetésére meg lesz a kellő befolyás. De a kommunikatás erre semmiféle ingerenciát nem gyakorolhat, mert a színház az — államé.

Fekete Nagy Béla

polgármester-helyettes, városi tanácsos.

Az igazgató személyét illetően a magam részéről határozottan Ditrői Mórnak adnám az elsőbbséget, mint akinek igazgatói multja teljes garanciát nyújt a színház jövőjét illetően.

Nagyon természetes, hogy a városnak ama jogát, hogy a színház vezetésébe befolyást nyerjen, óhajtom és kívánom. Hogy kivihető lesz-e ez, azt nem tudom, de mindenesetre szükségesnek tartom ezt, az eddigi tapasztalatok alapján is.

Felszeghy Dezső,

író és birtokos.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Érdeim természetesen megtáldva a jogaimat, köszönettel felek közérdekű kérdéseire. Városunk közönségének a különösen a hangadó, inkább sajnos hangnemadó köröknek közönsége fájdalmasan érint. Az irodalom és színművészet hanyatló századában, a lazult erkölcsök előre haladó korában, a tulhajtott civilizáció idegbetegségei ellen küzdeni kell minden erővel és gondolkodó embernek a maga csekély erejével is. Egyesült erő, hatalommal teheti. Tegye meg azt a város, kíváncsi, hogy befolyást nyerjen a színház ügyeinek vezetésébe, ha azt nemcsak hivatalosan hanem hivatalosan teljesíti. A kormány mikor a ko-

lozsvári Nemzeti Színházat szubvencióban részesíti célt szolgál s csak örömmel veheti, ha Kolozsvár — anyagilag nem tehető — erkölcsileg megsegíti céljában. Kötelessége, a nagy multu színházról bíró városnak elkötelezett befolyását visszaszerezni, mert ha érdeklődését, eszményi szeretetét nem írja az Új színház homlokzatára, nem viszi be szívet annak felszentelendő templomába; úgy nem érdemli meg, hogy a régi színháznak roskadozó romjaiból felépítsük az újat. Hogy miként érvényesítse befolyását és mennyiben, azt az idő mutatja meg. Gyakoroljon felügyeletet. Ajánlja a kormánynak egy felügyelő bizottság kinevezését és eszközöljön a bizottság számára jogot, hogy ne legyen az számlámasan jogtalan címetestület. A trikó-művészet és trikós irodalom erkölcsrontó hatásai ellen tiltakozzék. Ne engedjen helyet színpadunkon a meztelen és szennyes perzsisztikus iránynak. Kussbőljő ki a léhaság, az üres és izellen bűhöcködés szellemiségeit. Hason oda, hogy a színpad hivatás szerien mulattatva és tanítva gyönyörködtessen. Adjának jó drámai és zeneműveket Kolozsvárt. A nagy intelligenciával bíró egyetemi városban a legjobb eredmény kitárával harcolhatunk a kornak méltó betegségei ellen. Nagyon megromlottak a viszonyok, idők folytán fokról-fokra sülyedett a mi tradíció, nagy multu színházunk. Megvan romolva a közönség művelése is. Nagyon elősegítették a kormányok, a város, a sajtó; kinevezve, megtűrve sokszor még dődelgetve is az ellenőrzés nélküli vállalkozási rendszert. Joggal felruházott ellenőrző bizottság tehet ez ellen. Ajánljon a város a bizottságba a jelenlegi tagok közé egy két író embert is, hogy legyen az is — felelős.

Kérje, hogy dramaturgot nevezzenek ki az igazgató mellé. A mi hangyaltó, drámai irodalmunknak hasznára lehet, ha a kolozsvári Nemzeti Színháznál tért nyerhet az író. Kezdő; de tehetség jelet mutató író műve így színpadhoz jutna. Elfogadhatót adva tanulhatna s esetleg maradandót is alkotna.

Ma a vállalkozó igazgatók egyszerűen nem adnak helyet. Itt, a szubvencionált színháznál meg lehet kívánni, hogy igazgatója az irodalmat lehetőleg így is elősegítse.

Ezek a főbb irányok, melyekre nézve üdvös lehet, hogy a város befolyását a színház vezetésében megszerezze.

Hogy ki legyen az igazgató? Aki szívet, lélekkel a nemes ambíciók az emberek s a ki magát kötelezi minden jóra! Ha szíve van, tehetsége is van hozzá! Ki az inkább? Az válassza ki a kormány és a város a 3-4 folyamodó közül, — én ajánlataikat nem ösmerem. Kivánom, hogy jól válasszanak.

Csak neveznek ki már azt a jó embert, — addig — a míg jó színész is van!

Gyalui Farkas dr.

egyetemi m. tanár.

Azt kérdi Ön Szerkesztő Ur, kit óhajtok színházi igazgatónak Kolozsvárra! Nem akarom kérdését felelet nélkül hagyni s csak ezért, nem pedig abban a hitben felelek, hogy óhajtasomnak akár sulya, akár eredménye volna. Évek során át megirtam ahányszor csak alkalmam volt (mások pedig előttem s utánam sokkal jobban s szépen megirták), hogy ez a színház nemzeti kulturális intézmény, melynek célja, kötelessége ápolni a nemzeti színi irodalmat, a színművészetet s a zeneművészetet. Most csak az a kérdés, mit akar a kormány ezzel a színházzal! Ha hivatásának vissza akarja adni, akkor csináljon belőle egy állami színházat, mint a milyen a budapesti Nemzeti Színház. Ha pedig csak épen bürokratikus módon el akarja intézni valahogy,

Ferencz József keserűviz



az egyedül elismert kellemes
ízű természetes hashajtószer

Nyomatott: Gombos Ferenc Lyceum-könyvnyomdájában, Kolozsvárt.